

של ימיה משנתו

פנינים מתורתו של הגאון המופלא רבי שלמה אסולין זצוק"ל

פניני הפרשה

"וילך ראובן בימי קציר חטים" (ל' יד').

פירש"י להגיד שבחן של שבטים שעת הקציר היה ולא פשט ידו בגזל להביא חטים ושעורים, אלא דבר ההפקר שאין אדם מקפיד בו עכ"ל. (ועי' סנהדרין צ"ט ע"ב).

ובפשוטו תמוה איזה שבח יש בזה שלא גזל ראובן. ונראה שהשבח הוא בזה שהיה להם יראת שמים אף שהיו קטנים מאוד, ואף שכל סביבתם גזלו. כי לפי החשבון שלא ילדה אח"כ את יששכר וזבולון ודינה ואח"כ נתעברה רחל וילדה את יוסף, שזה היה בסוף הי"ד שנה, וראובן נולד בסוף השנה השמינית שהיה יעקב שם, לפ"ז היה אז בן ג' או ד' שנים.

ובודאי ילד בגיל זה מושפע מאוד מסביבתו כמש"כ הרמב"ם בריש פ"ו מהלכות דעות שדרך האדם להיות נמשך אחר סביבתו, ובפרט ילד קטן. ואעפ"כ לא הושפע כלום ולא פשט ידו בגזל אף שראה שכולם גוזלים חטים ושעורים, וזהו שבח גדול ומראה בזה את גודל ההשקעה שהשקיע יעקב אבינו בחינוך ילדיו. כן נראה לפרש ע"פ פשוטו.

(מספרו שלמי שמחה ויצא אות יב').

"ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף ויאמר יעקב אל לבן שלחני" (ל' כה')

פירש רש"י "כאשר ילדה רחל את יוסף, משנולד שטנו של עשיו שנאמר והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש, אש בלא להבה אינו שולט למרחוק, משנולד יוסף בטח יעקב בהקב"ה ורצה לשוב, עכ"ל.

כאן למדנו שכדי לנצח את הרשעים ושונאי ישראל, אין צריך לא חרב ולא חנית אלא צריך שצד הקדושה יהיה מחוזק היטב כנגד הטומאה. ולכן כשנולד יוסף אף שהיה רק בן כמה ימים ואינו יכול לעשות לעשו בפועל כלום, הבין יעקב שיש לו כבר כח של קדושה כדי לנצח את עשו.

ולכן כתוב בפרשת וישלח (לב' ו') ששלח יעקב לעשו ויהי לי שור וחמור, וכתב שם בבעל הטורים

שרמז לו בזה ליוסף הנקרא שור שהוא שטנו של עשיו, וגם רמז לו על יששכר שעוסק בתורה שנקרא חמור גרם ובזמן שהקול קול יעקב אין הידים ידי עשיו. שהביאור בזה כמו שנתבאר, שהבין יעקב שבזה יש די להפחיד את עשו מחמת כח הקדושה החזק שנמצא עכשיו אצל יעקב. (מספרו שמן למאור פר' ויצא אות לג').

"כי אתה ידעת את עבודתי אשר עבדתיך" (ל' כ"ו)

כלומר אתה יודע שעבדתי אותך בנאמנות בכל הי"ד שנה האלו. ותיבת את יתכן לרבות את מה שקיבלת בזכותי במשך הי"ד שנים הללו, מעצם היותי אצלך מחוץ לעבודתי שעבדתיך, והוא מה שנפקדת בבנים, כמו שהביא רש"י בפסוק כ"ז. וכל הברכה שנשתלחה לך לרגלי כי מעט הצאן שהיה לך פרץ לרוב, כמו שכתוב בפסוק ל'. וכאן רמז לו יעקב את הדברים בתיבת את, ואח"כ דברו במפורש על זה.

(מספרו דקדוקי תורה ויצא אות י').

מאמר הפרשה

תפילות אבות תיקונים

"ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, ויפגע במקום וילן שם" וכו'.

ברש"י על פס' זה מביא את דברי רבותינו שדרשו שהלשון "ויפגע" היינו תפילה, ולמדנו מכאן שתיקן תפילת ערבית. וכן הובא בגמ' בברכות (כו' ע"ב) למ"ד תפילות אבות תיקונים, דאברהם תיקן תפילת שחרית שנא' וישכם אברהם בבוקר, ויצחק תיקן תפילת מנחה שנא' ויצא יצחק לשוחר בשדה לפנות ערב. ויעקב תיקן תפילת ערבית כמש"כ כאן ויפגע במקום.

וצריך לדעת דבר פשוט, שכאשר אנו אומרים שתפילות אבות תיקונים אין הכוונה רק שהאבות תיקנו לנו להתפלל בזמן זה, אלא שהתקנה שלהם סדה דרך וכח לתפילה שהם תיקנו, וכל אחד מן

מאמר מערכת

בסייעתא דשמיא יצא לאור בשבוע שעבר הגליון הראשון מתורתו של הגאון המופלא רבי שלמה אסולין זצוק"ל. ורבים משוחרי התורה ולומדיה נהנו מדברי תורתו. והיות שרבים מהם, לראשונה נתגלה להם מאור תורתו, נתבקשנו על ידם לכתוב קווים לדמותו.

כבר מנערותו של רבינו התנער נער באש יוקדת לעבודתו יתברך בקדושה וטהרה. חבריו לספסל הלימודים בישיבת פוניבז' מספרים שלא היה מבזבז זמנו, והיה מנצל כל רגע ללימוד התורה, בעמל ויגיעה. לימודו היה מסודר בסדר מופתי, מה למד, וכמה, ועל מה צריך לחזור. סיים את הש"ס בעיון עוד בטרם נישואיו. עלה ונתעלה במעלות התורה בקדושה וטהרה, וזכה שהתקיים בו מאמר הגמ' בקידושין ל' 'ושננתם לבניך - שאם ישאלך אדם אל תגמגם ותאמר לו', כל דבר בתורה ידע על בוריו, ש"ס בבלי וירושלמי, תנ"ך מדרשים, ספרי, מכילתא, רמב"ם, שו"ע, מוסר, זוה"ק, כתבי האר"י, ואף ספרי חסידות רבים. לא פסיק פומיה מגירסא, היה מוסר שיעורים רבים ביום בכל מקצועות התורה, ועם כל זה היה מסיים ש"ס בבלי וירושלמי כל שנה, לא החזיק טיבותיא לנפשיה, צנוע ומעלי, הולך בצידי דרכים, ועובד ה' בתמימות. יתן ה' שנוכה ללכת בדרכיו, ונזכה לראותו בתחיית המתים בקרוב, אכ"י.

וזאת למודעי, שפניני הפרשה נלקטו כלשונו הזהב, ללא שינוי כלל. אולם מאמריו שכתב בספרו מעיין גנים נכתבו באריכות בתוספת נופך, כפי שיראה המעיין. אך הגליון צר מלהכיל, ולכן הוצרכנו לשנות בלשונו, ולהביא את עיקרי הדברים. אי לכך, אם ימצא הקורא שגיאה הן בהבנת הדברים והן בהבנת הנקרא, יתלה זאת אך ורק במשוגותי, הי"ת יצילנו משגיאות, אמן.

האבות יסד תפילה אחרת, ונתן כח לכל ישראל עד סוף כל הדורות להתפלל את התפילה הזו. ועל כן אמרנו לפרש בס"ד מה תיקן וחדש כל אחד מן האבות בתפילתו.

אברהם - להגיד בבוקר חסדך

אברהם אבינו תיקן להתפלל תפילת שחרית, וחדש בתפילתו את ההודאה להקב"ה על כל חסדיו בכל פרט ופרט שעושה עמנו בכל רגע. ויש להוכיח כן מהא דאיתא בגמ' ברכות (יב' ע"א) דרב סובר שחייב לומר אמת ויציב בבוקר ואמונה בלילה דכתיב להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות. והביאור בזה שבבוקר זהו הזמן לספר בחסדי הש"ת כיון שחסד שייך לספרו רק לאחר שנעשה החסד וזהו מתי שיש אור שרואים את החסד שנעשה, אך אמונה היינו שאנחנו מאמינים בהקב"ה את מה שהבטיח לנו אף במצב של חושך בלילה שלא רואים, בכ"א וודאי שהבטחתו קיימת, וכמו שבבילת הבריאה לא נעלמת, רק לא רואים אותה.

וזה אברהם אבינו שמידתו היא חסד תיקן בתפילת שחרית להגיד בבקר חסדך, כלומר הוא תיקן את הכח להתפלל ולספר את חסדי ה' שכבר היו עמנו. ובכל בוקר אדם צריך לקום משנתו ולראות איך היום מאיר, והוא רואה את כל הבריאה, והוא צריך כמו כן לראות את כל חסדי ה' שנעשו עמו ולהודות לה' עליהם. ולכן אנו רואים שהתפילה הראשונה שאדם אומר כל בוקר כאשר פותח את עיניו מן השינה היא מודה אני לפניך מלך חי וקיים, ובברכות השחר תיקנו לנו חז"ל ברכות מופלאות שכל ענינם הוא הודאה להש"ת, ויש מהם ברכות שאנחנו היינו אומרים שמספיק לברך אותם פעם אחת בחיים, כמו ברכת שלא עשני גוי, שלא עשני עבד, שלא עשני אשה, שמספיק פעם בחיים לברך אותם, שהרי אם אדם ישן לא יתכן שיתהפך להיות גוי ועבד ואשה ולמה תיקנו לנו חז"ל בכל יום להודות לה' על זה. אלא התשובה לזה שכאשר אדם מחפש להודות לה' בכל בוקר הוא מודה על כל דבר מחדש כאילו שעדין לא היה לו את זה קודם, וכל יום אצלו הוא עולם חדש ומציאות חדשה שניתן להודות לה' מחדש על כל פרט ופרט.

וזהו מה שתיקן אברהם אבינו את הכח להודות לה' בכל יום מחדש על כל פרט, גם אם כבר הודה על זה אתמול ולפתוח את הבוקר בהודאה לה'. וכל הכח שיש לעם ישראל להודות לה' על כל פרט ולהודות כל יום מחדש על חסדיו הוא מכוחו של אברהם אבינו.

יצחק - תפילה בזמן טרדה ולחץ

יצחק תיקן תפילת מנחה, ויצחק חידש שגם כאשר אדם מסובב בטרדות מכל הצדדים, שיהיה לו כח להפסיק מכל הטרדות ולהצליח להתרכז ולהתפלל לפני הקב"ה. ולכן הוא תיקן את זה בזמן לפנות ערב, דכתיב ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב. וגם יצחק עצמו היה טרוד אז, כמו שכתוב בפרשת חיי שרה (כ"ד ס"ב) ויצחק בא מבוא באר לחי רואי והוא יושב בארץ הנגב, ופירש שם רש"י שהלך להביא הגר לאברהם אבינו שישאנה ע"כ. ולמרות שהוא טרוד בדרך ורוצה להגיע מוקדם לביתו כתוב ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב.

ונמצא שאת הכח הזה להתפלל גם בזמן של טרדות ולחץ של זמן קיבלנו מיצחק. וידוע שיצחק מידתו גבורה, וממנו קיבלנו את הכח להתגבר על כל הטרדות והלחץ ולהצליח לפנות את דעתנו ולהתפלל להש"ת, זהו התפילה שתיקן יצחק אבינו. ולכן אמרו בברכות (ו' ע"ב) לעולם יהא אדם זהיר בתפילת המנחה משום שזמנה בדרך כלל מתוך טירדה וכשאדם מתאמץ להתפלל אותה כתיקונה מתקבלת תפילתו כמו שאליו נענה בתפילת המנחה.

יעקב - תפילה במצבי חושך

יעקב תיקן תפילת ערבית, כי תפילת ערבית זמנה בלילה או בסמוך ללילה, (עיין תוס' ברכות כ"ו ב' ד"ה יעקב). וזהו זמן של חושך שלא רואים כלום, ובמצב זה היה יעקב אבינו שעד עכשיו עברו עליו חצי מחייו ברוגע, כי בן ס"ג נתברך ועוד עסק בתורה י"ד שנה בבית עבר והרי הוא בן ע"ז, חצי מחייו מלאים עסק התורה ועבודת ה', מכאן ואילך הוא יוצא לתקופה קשה מלאה צרות, עשרים שנה אצל לבן, המפגש עם עשו, צרת דינה, צרת פטירת רחל, צרת יוסף והסתלקות השכינה ממנו במשך כ"ב שנה, והוא יוצא כעת לדרך שהוא לא יודע מה יהיה אתו, ובתוך כל תקופה זו בחוץ לארץ הוא רחוק מאביו יצחק, הוא צריך להעמיד י"ב שבטים שהם היסוד של כל עם ישראל, והוא צריך להשיג עליהם בבית לבן שלא ידבק אצלם כלום מלבן, ולא להפסיד אפילו ילד אחד, כי אם יש פגם מועט אפילו בילד אחד זהו פגם בשורש של עם ישראל.

במצב הזה תיקן יעקב אבינו תפילת ערבית וישן במקום זה וקיבל הבטחות מהקב"ה שיעזור לו, ומכאן האמונה שלו בהקב"ה שיסיים לו את מה שהבטיח לו, הוא יוצא לדרך, ואת הכח הזה הוא הוריש לבניו להצליח להתפלל מתוך כל הצרות, ולקוות ולהאמין בהקב"ה שהבטיח לנו שלמרות כל הצרות העוברות עלינו, הוא ישמור עלינו ויגאל אותנו. ויסוד תפילה כזו שייכת ליעקב אבינו שמידתו תפארת ולא גבורה, כי גבורה פירושו שאדם התגבר וניצח לעשות בשלימות וזה שייך בתפילת מנחה שלמרות כל הטרדות יש לו כח לנצח ולהתפלל בשלימות, אבל בתקופה של צרות הרי פשוט שלא ניתן להגיע לשלימות כמו בזמן הרגיל, וכמו שיעקב אבינו בזמן שנסתלקה ממנו שכינה כ"ב שנה בודאי לא היה דומה מצבו הרוחני כמו בזמן שהיתה עמו שכינה, אלא שזהו הפאר והתפארת שגם בזמני הסתר פנים אדם עושה כל מה שיכול לעשות באותו זמן, וכן התפילות בזמני צרה אף אם אינם כראוי בכל זאת זהו תפארתו של האדם שגם בזמן כזה מתפלל ועושה מה שיכול לעשות, ואת הכח להתפלל בעת צרה כמה שביד האדם קיבלנו מיעקב אבינו שתיקן תפילת ערבית. נמצא שכל אחד מן האבות יסד ותיקן תפילה אחרת במהותה, בזמן אחר, ובתקור פה אחרת אצל האדם.

ואשרי הדבק בכוחם של האבות להתפלל תמיד, הן בבוקר בהודאה לה', והן מתוך טרדות, והן מתוך צרות. ומובטח לו שזכות אבותינו אברהם יצחק ויעקב יסייעו בידו להצליח.

(נערך מתוך ספרו מעין גנים בראשית ח"ג ויצא מאמר א').

מתוך צוואת רבינו זצ"ל לכלל ישראל.

"הנני כותב מתוך ייסורי נפש וגוף ביד משותקת וכתב רועד ולא קריא את הדברים דלהלן..... ועתה יש לי להודיע לכל ידידי ואהובי נשמות ישראל היקרים לי מאוד, שהיות וסבלתי הרבה בחיי הן בידוע והן מה שלא ידוע, ולא מצאתי שום נוחם בצערי, אמרתי לרשום שורות אלו. אין אתי יודע מה יהיה עמי לאחר פטירתי אבל רצוני חזק להיות משען ומשענה לכל הסובלים ייסורים בין ברוחניות ובין בגשמיות, ואפילו למי שיחשוב שהוא הרשע הכי גדול. לכן מתוך מחשבה רק להועיל ולא לצער כלל, אם אפשר שכל מי שירגיש צער הן בגשמיות הן ברוחניות, ימחול נא להיכנס לחדר בבית לבד, ולהדליק עבור נשמתו ולומר אני מדליק נר זה לעילוי נשמת פלוני בן פלוני [שלמה בן מאיר ושמוחה סימיתה]. ויפרש את בקשתו ויוכל לשפוך את ליבו על יד הנר ככל מה שירצה הן באריכות הן בקצרה, ואפילו אם יחשוב שהוא רשע ופושע גדול, יש בליבי מקום לכל מי שחושב שהוא רשע ופושע לשמוע דבריו באריכות. ולא יחוס על טרחתי אלא יחוס על עצמו. ואם יהיה אפשרות בידי להועיל ארצה מאוד להועיל, ואם לא אוכל להועיל אקווה לעטוף אותו באהבה וחיבה ולתת לו בלב נחמומים ותקווה טובה. ואם גם זה לא אוכל, מקסימום הפסיד נר קטן, ולא טרח הרבה. כל זה כתבתי בישוב הדעת ומתוך הרבה מחשבה והתלבטויות עד שהעזתי לכתוב דברים אלו, ואקווה להיות לעזר לכל הסובלים ברוחניות וגשמיות. ממני הנפרד מכם באהבה עצומה רק בגוף וקשור עם כל נשמות ישראל בלי יוצא מן הכלל באהבת עולם".

לשמיעת שיעורי רבינו זצ"ל בקול הלשון, ניתן להתקשר למספר ישיר 0732951310.

לבקשת בני המשפחה כל מי שיש בידו סיפורים על רבינו זצ"ל יועיל נא לשולחו למייל, למען הגדלת התורה והיראה. לקבלת הצוואה במלואה ניתן לשלוח בקשה למייל.

לקבלת הגליון במייל, להנצחה, ותרומה להפצה, ניתן לשלוח הודעה למייל nt8013334@gmail.com